ASPECTE METODOLOGICE DE PREDARE A LIMBII ROMÂNE STUDENȚILOR STRĂINI

METHODOLOGICAL ASPECTS OF TEACHING THE ROMANIAN LANGUAGE TO FOREIGN STUDENTS

Ana COZARI, dr., conf. univ.,
Universitatea Tehnică a Moldovei
ORCID: 0009-0002-7080-2319
ana.cozari@lm.utm.md
Svetlana DERMENJI-GURGUROV, dr., conf. univ.,
UPS „Ion Creangă" din Chișinău
ORCID: 0000-0001-6756-7739
dermenji.svetlana@upsc.md

Ana COZARI, PhD, Associate Professor,
Technical University of Moldova,
Svetlana DERMENJI-GURGUROV, PhD, Associate Professor,
"Ion Creanga" SPU of Chisinau

CZU: 378.147:811.135.1
DOI: 10.46727/c.v3.21-22-03-2024.p122-127

Abstract. In the context of the increasingly intense development of international relations, the exchange of information, the need to know and speak foreign languages increases, for better communication and understanding between people of different nationalities. The present article - "Methodological aspects of teaching the Romanian language to foreign students" several aspects are analysed from the perspective of teaching-learning-evaluation of the Romanian language as a foreign language. This implies, first of all, the study of the methodology of teaching the Romanian language as a foreign language and the practical application of various methods, techniques, didactic procedures in order to obtain the best possible results regarding the knowledge of the Romanian language by international students.
Keywords: methodological aspects, Romanian language, foreign language, didactic methods, international students.

Provocările societății moderne, generate de mediul accelerat al diverselor schimbări ce se produc atât în Republica Moldova, precum și în afara ei, (globalizarea educației, dezvoltarea relațiilor internaționale, mobilitatea academică, fluxul tot mai evident de migrație a cetățenilor străini în țara noastră) cresc considerabil numărul celor interesați de învățarea limbii române. Acest interes sporit pentru limba română apare din diverse motive: studenții străini se integrează mai lejer în mediul social, își fac studiile în limba română, comunică cu persoanele pentru care limba română este maternă, citesc cărți și a privi filme în original, se angajează în câmpul muncii, călătoresc prin zonele unde se vorbește românește etc. Svetlana Guțu, într-un studiu relevant privind dezvoltarea competențelor comunicative ale studenților, remarcă tendința, devenită tot mai evidentă, în ceea ce privește unificarea atât a lumii, cât și a oamenilor în lume, prin formularea unor principii de unificare, prin modalitatea de producere a valorilor materiale,

dar și prin felul de rezolvare a problemelor lumii moderne, „aceste procese obținând tot mai mult forma de manifestare și exprimare – comunicarea” [3, p.7].

Acest studiu analitico-reflexiv își propune de a analiza diverse aspecte ce vizează organizarea procesului de predare a limbii române studenților străini, oferind o imagine de ansamblu.

Una dintre problemele ce se profilează în contextul subiectului enunțat este numărul mic de manuale de limba română ca limbă străină pentru studenții internaționali, editate de specialiști în domeniu din Republica Moldova. Rezolvarea acestei probleme a devenit un imperativ al timpului, o necesitate stringentă. Ea ar putea fi soluționată de un colectiv de autori, profesori din cadrul mai multor instituții de învățământ superior, cu experiență vastă în domeniul predării limbii române ca limbă străină. De asemenea, se simte insuficiența diverselor materiale lingvistico-didactice care ar putea fi aplicate la cursuri, seminare, lecții practice, pentru o mai eficientă realizare a obiectivelor trasate, ce vizează formarea competenței lingvistice și dezvoltarea abilităților de comunicare în limba română la studenți internaționali. Eficiența lecției sporește semnificativ în cazul utilizării materialelor didactice ilustrative, audio, video, a lucrărilor metodico-didactice, a echipamentului tehnic etc.

În perioada organizării procesului de studii, profesorul va ține cont de legitățile și principiile didacticii limbii române ca limbă străină: de conștientizare, accesibilitate, succesivitate: de la simplu la compus, de la cunoscut la necunoscut. La fel, în procesul de predare a limbii române ca limbă străină, profesorul va ține cont de toate compartimentele limbii, fiecare aducându-și contribuția la atingerea obiectivelor trasate. Atât contextul de predare, cât și materialele didactice, aspectele metodologice la care se recurge, conținuturile explorate sunt diferite de la o instituție de învățământ la alta, fiecare profesor fiind liber să își proiecteze și să ajusteze și să actualizeze cursul după cum consideră de cuviință în funcție de mai mulți factori, direcți sau indirecți.

La selectarea metodelor, instrumentelor didactice, la melaborarea exercițiilor orientate spre depășirea dificultăților ce țin de pronunțare, cadrul didactic va porni de la legitățile foneticii segmentate și suprasegmentate, recurgând la analiza comparativ-constructivă a foneticii limbii române și engleze, cea din urmă servind ca limbă de comunicare între studenții internaționali, dar, de regulă, nefiind limba lor maternă. Acest aspect ar putea influența și complica procesul de învățare a limbii române ca limbă străină. Profesorul va realiza un studiu comparativ-contrastiv al acestor două limbi menționate supra, marcând similitudinile și deosebirile cele mai relevante din perspectivă lingvistică și metodică. Utilizarea procedeului confruntării tipologice este la fel de importantă și contribuie la sporirea calității organizării procesului didactic discutat.

Succesul în ce privește comunicarea în limba română ca limbă străină depinde și de aptitudinile educabilului, care implică direct memoria auditivă și cea vizuală, de însușirea deprinderilor de a utiliza structura limbii în limitele unui lexic general, recurgând la un ritm normal de vorbire, de a dezvolta abilitățile de înțelegere a unităților și modelelor de conținut, menținând o dinamică a învățării. Predarea-învățarea limbii române, așa cum a mai fost menționat, vizează aspectul fonetic (fonematic, forma materială de exprimare a lexicului), cel gramatical (ordonarea unităților lexicale într-un sistem, obținând nuanțe suplimentare), cel lexical (redarea sensului și exprimarea gândului). La etapa incipientă de studiere a lexicului, un

rol vădit îl are silabificarea. Scrierea și pronunțarea sunt considerate forme exterioare ale limbii române la nivelurile vizual și auditiv [1, p.91].

Posedarea limbii române ca limbă străină presupune faptul de a vorbi, a audia, a scrie și a lectura. Vorbirea și audierea reflectă comunicarea orală (studentul este capabil să producă și să recunoască sunetele vorbirii curente), pe când celelalte două se referă la comunicarea scrisă. Comunicarea orală servește ca fundament/suport pentru exprimarea în scris. Este important să se respecte și cele 3 etape care se referă la gândirea critică și învățarea interactivă: evocarea, realizarea sensului și reflectarea. Studentul va fi învățat șă gândeasca în limba română prin lecturare intensivă și analiza textului din perspective fonologică, structurală și semiotică. Profesorul va proiecta activitatea de lecturare în așa mod ca să le dezvolte studenților deprinderi relevante de comprehensiune, interpretare, aplicare. Tempoul citirii și înțelegerii depinde de mai mulți factori: profunzimea gândirii și abilitățile lingvistice ale studentului, complexitatea și dificultatea textului citit etc.

Limba română însușită este un instrument cu ajutorul căruia se realizează alte obiective. La această etapă, studenților li se propun preponderent sarcini productive, care sunt o continuitate a sarcinilor reproductive de la etapa incipientă, studentului solicitându-i-se învățarea prin descoperire. I se propun activități care cuprind întrebări pe baza textului cu caracter creativ și/sau reproductive, relatarea orală sau scrisă a textului, redactarea rezumatului. De asemenea, pot fi recomandate secvențe din filme sau audio, însoțite de diverse tipuri de însărcinări alese de profesor. Pot fi propuse și subiecte pentru discuții, dezbateri, dispute, studiul de caz, jocul de rol, elaborarea prezentărilor în Power Point, a referatelor etc. Or, limba se învață comunicând intens. Astfel, studentului i se vor dezvolta capacități și aptitudini de explorare, sesizare, identificare, analiză a varii probleme complexe din viața cotidiană, propunând idei, soluții adecvate, utile pentru rezolvarea lor. Cristina Straistari-Lungu, în contextul cercetării interacțiunii, pe lângă faptul că o consideră un proces, menționează că aceasta ar trebui să fie percepută și „ca o serie de comportamente verbale, care au particularitatea de a fi multi-semiotice sau pluri-semiotice" [4, p.76]. Didactica limbii române ca limbă străină, studiată în mod interactiv, reprezintă un aspect superior de învățare, fundamentat pe activizarea studentului în procesul de studiere, pe implicare activă, interacționând prin intermediul limbii, indiferent de nivelul de cunoaștere a ei. Profesorul va încuraja crearea situațiilor de interacțiune: de exemplu, conversațiile pe un subiect familiar, față în față sau cele online, schimbul de opinii, idei între colegi etc. În acest context, susținem că „învățarea cu interacțiuni implică mai mult decât să învețe să primească și să producă mesaje" [2].

Cadrul didactic va selecta modalitatea de instruire și din perspectiva aptitudinilor, pregătirii, abilităților comunicative, nevoilor și a altor particularități specifice fiecărui student. În acest sens, un rol deosebit îl are învățarea care solicită studentului diverse activități de a descoperi, a construi, a-și imagina, a redefini sensurile etc. Pentru realizarea acestor sarcini, vor fi selectate metode focusate pe analiza fenomenelor, producerea opiniilor și a ideilor, pe soluționarea problemelor, pe reflecție, observare, acțiune, cooperare etc.: de exemplu, asaltul de idei, ciorchinele, asociații libere, consultații în grup, discuția panel, conversația, exercițiul, tehnica citate, SINELG, agenda cu notițe paralele, jurnalul dublu, Diagrama Venn, întrucât ele stimulează învățarea experiențială, exersarea capacităților de analiză, de dezvoltare a creativității, a spiritului de observație. Astfel, studenții internaționali, în procesul de învățare a limbii române ca a doua limbă, vor interacționa prin schimbul de idei, opinii, cunoștințe etc.,

depunând efort intelectual, asumându-şi responsabilităţi, formulând şi verificând soluţii, generalizând opinii. Cadrul didactic îi dă voie studentului să îşi asume riscuri intelectuale, să realizeze asocieri, să speculeze, dar îi oferă sprijin, îl consultă în cazuri de eşec, inhibiţie, nesiguranţă etc.

Prin alegerea şi aplicarea metodelor şi procedeelor didactice, profesorul urmăreşte îmbinarea mai multor forme de activitate, a lucrului individual cu cel în grup şi activitatea frontală, evaluarea cât mai obiectivă a rezultatelor obţinute şi, nu în ultimul rând, a construirii relaţiilor sănătoase: profesor-student, student-student. Acestea sunt modalităţi de învăţare activă, care implică studenţii internaţionali de a fi participanţi activi la procesul de predare-învăţare-evaluare a limbii române. Selectarea metodelor didactice, aflate la baza formării abilităţilor de comunicare, se efectuează în funcţie de obiectivele formulate. În literatura de specialitate, se disting, pe lângă alte variante, două modalităţi de clasificare a metodelor didactice: una e din perspectiva abordării functional-acţionale şi cealaltă se focusează pe abordarea care foloseşte criteriul obiectivului principal, urmărit de metodele în cauză, metodologia fiind un intermediar între conţinuturile învăţării şi studenţi, între obiectivele educaţiei şi conţinuturi, între cadrul didactic şi educabil etc. Totodată, una şi aceeaşi metodă, prin caracterul său polifuncţional, ar putea fi aplicată simultan sau succesiv la atingerea mai multor obiective preconizate pentru dezvoltarea abilităţilor de comunicare în limba română a studenţilor internaţionali. Foarte eficiente sunt metodele interactive de grup, implicând şi mult tact din partea profesorului, întrucât necesită adaptarea stilului didactic în funcţie de student: pesimist vs optimist, liniştit vs nerăbdător, timid vs agresiv etc. Printre avantajele activităţii de grup enumerăm:

- Activitatea de grup stimulează studenţii să fie competitivi în condiţiile de realizare a unor sarcini mai puţin complexe;
- În cazul realizării sarcinilor complexe, rezolvarea problemelor, obţinerea soluţiilor corecte sunt facilitate de emiterea ipotezelor variate şi multiple;
- Sunt stimulate efortul şi productivitatea studentului;
- Studentul îşi autodescoperă capacităţile şi limitele, se autoevaluează;
- Se dezvoltă capacităţile specifice inteligenţei lingvistice, care implică sensibilizarea de a vorbi, de a scrie, de a comunica etc.

Dacă activitatea în grup decurge într-o atmosferă de lucru pozitivă, constructivă, iar între studenţi se manifestă interacţiuni, schimburi verbale, atunci grupul devine echipă, iar prestanţa unui membru depinde de contribuţiile colegilor de grup. Profesorul va urmări ca complexitea sarcinilor şi responsabilitatea faţă de ele să fie echitabil împărţite între toţi studenţii străini din grup. Pentru facilitarea procesului de formare a deprinderilor de comunicare în limba română, profesorul poate prezenta în prealabil nişte modele adecvate, explicaţii, indicaţii de factură algoritmică. Studenţii ar trebui să fie tot timpul conştienţi de existenţa unui model optim, dar şi de erorile pe care ar putea să le facă în timpul comunicării.

În cadrul relaţiilor dintre studenţii internationali şi colegi şi profesori băştinaşi, un rol important revine disponibilităţilor comunicative. Învăţând limba română, ei dobândesc un mijloc eficient prin care ar putea realiza comunicarea în forme superioare şi ar lărgi orizontul cu noi reprezentări, s-ar integra mai lejer în societate, şi-ar îmbogăţi cunoştinţele.

În procesul de predare a limbii române ca limbă secundă, profesorul le dezvoltă studenţilor internaţionali vorbirea pentru a putea comunica şi a cunoaşte viaţa înconjurătoare,

le cultivă o pronunție corectă, le îmbogățește vocabularul cuprins în ariile tematice studiate, și nu numai, îi ajută să însușească în mod practic structura gramaticală a limbii române.

Crearea microgrupurilor și susținerea interacțiunilor între studenți este una dintre modalitățile cele mai sigure de stimulare și generare de idei și de dezvoltare a acestora pentru a rezolva diverse situații. Educabilul cu potential creativ sporit este sigur de propriile forțe, poate să se autoevalueze, manifestă comportamente controlate, încercând să lase o impresie bună atât asupra cadrelor didactice, cât și asupra colegilor.

Optimizarea eficientă a procesului didactic prin aplicarea la orele de limba română a diverselor metode duce la următoarele succese:

- Creșterea capacității de reținere, memorare;
- Înțelegerea mai profundă;
- Dezvoltarea gândirii critice;
- Formularea mai frecventă a raționamentelor de ordin superior;
- Concentrarea asupra învățării limbii române;
- Sporirea motivației pentru performanță și învățare;
- Crearea relațiilor sănătoase, mai tolerante, mai bune cu persoanele din jur;
- Sporirea încrederii în propriile forțe;
- Analizarea situației și din perspectiva interlocutorului;
- Construirea relațiilor mai tolerante cu cei din jur, fără a ține cont de etnie, sex, capacități intelectuale, rasă, clasă socială etc.;
- Stimularea schimbărilor prin abordarea diverselor opinii;
- Dezvoltarea competențelor sociale înalte;
- Dezvoltarea abilităților de comunicare în limba română etc.

În calitate de stimulant al studenților pentru învățarea sistematică poate fi folosit portofoliul ca metodă alternativă de valorizare a experiențelor de învățare continuă și ca instrument de evaluare, care cuprinde rezultatele importante, obținute pe parcursul învățării limbii române. Această metodă oferă cadrului didactic posibilitatea de a evalua corect și obiectiv, de a monitoriza informația cu referire la evoluția și progresul înregistrat de educabili, totodată permițând o amplă experiență personală în ceea ce privește colaborarea profesor-student.

Așadar, predarea limbii române ca limbă străină studenților internaționali solicită profesorului să respecte principiul didactic al învățării conștiente, cel al consecutivității, accesibilității etc., contribuind, totodată, la optimizarea procesului de predare-învățare-evaluare a limbii române în instituția de învățământ superior, la crearea condițiilor și a atmosferei de lucru, soluționarea problemelor existente legate de învățarea calitativă, prin intermediul comunicării în limba română cu diverse persoane și în diverse circumstanțe. Atmosfera confortabilă de lucru, creată în sala de curs de către cadrul didactic este un factor relevant, care influențează comportamentul de învățare al discipolilor, dezvoltându-le creativitatea, stimulându-le efortul personal, întrucât persoanele creative au un nivel superior de aspirații, manifestă curiozitate sporită și dorință de a comunica, de a munci în echipă și de a studia cât mai mult pentru atingerea scopurilor, adică cunoașterea și utilizarea corectă a limbii române în mediul academic și în afara lui.

BIBLIOGRAFIE

1. BABĂRĂ, N. *Metodologia predării limbii engleze: Studii*. Chișinău: Tipografia AȘM. 296 p. ISBN 978-9975-62-409-1.
2. *Cadre européen commun de reference pour les langues: apprendre, enseigner, évbaluer.* Volume complémentaire avec de nouveaux descripterus. Paris: Didier Courtillou, 2018.
3. GUȚU, S. *Dezvoltarea competențelor comunicative ale studenților economiști din perspectiva lexicală și gramaticală. Studiu monografic.* Chișinău: ASEM, 2015. 176 p. ISBN 978-9975-75-775-1.
4. STRAISTARI-LUNGU, C. Predarea limbilor străine cu interacțiuni. In: *Educația în contextual provocărilor societale: paradigm, inovații, transfer tehnologic. Materialele Conferinței științifice naționale cu participarte internațională, 17 noiembrie 2023*. Chișinău: CEP UPSC, 2023. p. 75-83. ISBN 978-9975-46-822-0